

Sygn. akt II AKa 33/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący:	SSA Ryszard Ponikowski
Sędziowie:	SSA Wiesław Pędziwiatr (spr.) SSO del. Robert Zdych
Protokolant:	Beata Sienica

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej Marka Ratajczyka

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2014 r.

sprawy **F. S. (1)**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

z powodu apelacji wniesionej przez wnioskodawcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu

z dnia 28 listopada 2013 r. sygn. akt III Ko 316/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądza od Skarbu Państwa na rzecz F. S. (1) ustawowe odsetki od 6 marca 2014r. od kwoty zadośćuczynienia zasądzonej w pkt I i od kwoty odszkodowania zasądzonej w pkt II tego wyroku;

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

III. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz F. S. (1) 120 zł powiększone o 27, 60 zł podatku od towaru i usług tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy przez pełnomocnika oraz 167, 16 zł tytułem kosztów przejazdu pełnomocnika;

IV. wydatki związane z postępowaniem odwoławczym zalicza na rachunek Skarbu Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Opolu procedował dwukrotnie w sprawie wniosku F. S. (2) w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia, związanych z wykonaniem wobec niego decyzji o internowaniu.

Wnioskodawca finalnie domagał się odszkodowania w wysokości 38.260, 70 złotych oraz zadośćuczynienia w wysokości 112.000 złotych.

W wyroku z 7 lipca 2009 roku Sąd Okręgowy w Opolu w sprawie III Ko 524/08, na podstawie art. 8 ust. 1 i 1a, i art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 z p.zm.), orzekł, że;

I. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz F. S. (2) kwotę 13.000 złotych tytułem odszkodowania oraz kwotę 12.000 złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od prawomocności orzeczenia;

II. kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.

Postanowieniem z 9 sierpnia 2013 roku Sąd Apelacyjny we Wrocławiu uznał wniosek F. S. (2) o wznowienie postępowania jako kolejny wniosek o dalsze zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia związane z wykonaniem decyzji o internowaniu i przekazał w tym zakresie sprawę Sądowi Okręgowemu w Opolu do jej rozpoznania.

Rozpoznając tę sprawę po raz kolejny Sąd Okręgowy w Opolu w sprawie III Ko 316/13 w wyroku z 28 listopada 2013 roku, na podstawie art. 8 ust. 1 i art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 z p.zm.), orzekł, że:

na podstawie art. 8 ustęp 1, art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. nr 34 poz. 149 z późn. zm.)

1. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz **F. S. (1)** kwotę 12.500 (dwanaście tysięcy pięćset) złotych ponad kwotę zasądzoną wyrokiem Sądu Okręgowego w Opolu sygn. III Ko 524/08 tytułem zadośćuczynienia;

2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz **F. S. (1)** kwotę 24.284 (dwadzieścia cztery tysiące dwieście osiemdziesiąt cztery) złote ponad kwotę zasądzoną wyrokiem Sądu Okręgowego w Opolu sygn. III Ko 524/08 tytułem odszkodowania,

3. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz F. S. (1) kwotę 120 zł tytułem, kosztów ustanowienia pełnomocnika procesowego,

4. kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.

W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd I instancji wskazał, że w odniesieniu do wnioskodawcy wykazano poniesienie przez niego szkody w wysokości 37.284 złotych, na którą składa się utracona przez wnioskodawcę część wynagrodzenia.

Sąd zaliczył na poczet łącznej wysokości odszkodowania zasądzoną uprzednio, wyrokiem Sądu Okręgowego w Opolu z 7 lipca 2009 roku w sprawie III Ko 524/08, kwotę 13.000 złotych.

Sąd Okręgowy w Opolu uwzględnił wniosek o zasądzenie na rzecz wnioskodawcy dalszej kwoty zadośćuczynienia i określił ją na poziomie 12.500 złotych wyjaśniając, że jest wraz z uprzednio zasądzoną kwotą zadośćuczynienia adekwatną rekompensatą doznanej przez wnioskodawcę krzywdy wynikłej z decyzji o internowaniu.

Wyrok ten w oparciu o przepis art. 425 § 1 i 2 k.p.k., art. 444 k.p.k. oraz art. 445 § 1 – 3 k.p.k. k.p.k. został zaskarżony, w części nieuwzględniającej wniosek ponad zasądzoną kwotę 12.500 złotych zadośćuczynienia i kwotę 24.284 złotych tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia, apelacją pełnomocnika wnioskodawcy, który zarzucił:

I. na podstawie art. 438 pkt. 2 k.p.k. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść wyroku, tj. art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 23.02.1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w zw. z art. 558 k.p.k. w zw. z art. 325 k.p.c. poprzez nieoddalenie w pozostałym zakresie żądania wnioskodawcy i niezawarciu tego rozstrzygnięcia wprost w części dyspozytywnej wyroku

z dnia 28.11.2013 r. pomimo, iż z ustnego jak i pisemnego uzasadnienia wyroku wynika, że Sąd oddalił żądanie wnioskodawcy ponad zasądzone kwoty, a ponadto Sąd Okręgowy w Opolu nie zasądził na rzecz wnioskodawcy odsetek ustawowych za opóźnienie w płatności od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty,

II. na podstawie art. 438 pkt 3 k.p.k. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na treść wyroku:

1. poprzez błędne ustalenie, że wnioskodawca F. S. (3) domagał się jedynie odszkodowania za zatrzymanie i niewypłacone wynagrodzenie w (...) N. za okres internowania i w konsekwencji przyjęcie przez Sąd Okręgowy w Opolu, że należne mu odszkodowanie wynosi 37.284 zł. którą następnie pomniejszono o wcześniej zasądzoną kwotę 13.000 zł. wyrokiem Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 07.07.2009 r. sygn. akt: III Ko 524/08, gdy w rzeczywistości wnioskodawca domagał się w niniejszym postępowaniu wypłaty odszkodowania w kwocie 38.260, 70 zł. tytułem straty i utraconych korzyści;

2. poprzez ustalenie przez Sąd Okręgowy w Opolu wysokości zadośćuczynienia w rażąco niskiej, wręcz symbolicznej kwocie 24.500 zł. (po 3.500 zł. za każdy miesiąc pozbawienia wolności) podczas gdy w innych ze spraw Sąd uznawał, iż za 1 miesiąc pozbawienia wolności należy się kwota 5.000 zł. a także nie wziął pod uwagę takich okoliczności jak utrata zdrowia przez wnioskodawcę w skutek internowania, jak również, tego, że F. S. (2) jako jedyny działacz opozycyjny z O. brał udział w Krajowym Zjeździe (...) w G. w grudniu 1981 r. że był jedynym z ważniejszych działaczy opozycyjnych w tym okresie w Polsce i z tego względu stosowano wobec niego szczególną przemoc fizyczną i psychiczną, co w konsekwencji winno skutkować zasądzeniem wyższej kwoty zadośćuczynienia niż w przypadku innych działaczy opozycyjnych,

3. poprzez nieustalenie pełnego zakresu poniesionych przez wnioskodawcę F. S. (2) szkód, tj. utraconego dochodu związanego z działalnością wnioskodawcy polegającą na budowie domów,

4. poprzez ustalenie, że F. S. (2) znajdował się w zainteresowaniu Służb Bezpieczeństwa do dnia 24.10.1984 r. podczas gdy po tej dacie, tj. do dnia 10.08.1989 r. był rozpracowywany w ramach (...) pod krypt. (...),

5. poprzez pominięcie w ustaleniach faktycznych, że wnioskodawca F. S. (2) został odznaczony w dniu 31.08.2007 r. z rąk Prezydenta RP L. K. Oficerskim Orderem Odroczenia Polski za wybitne zasługi w działalności na rzecz przemian demokratycznych w Polsce, choć wnioskodawca tę okoliczność akcentował w swych zeznaniach.

Podnosząc powyższe zarzuty pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o:

1. o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Opolu do ponownego rozpoznania,

2. o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz F. S. (2):

a) kwotę 112.000 (słownie sto dwanaście tysięcy złotych) ponad kwotę zasądzoną wyrokiem Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 07.07.2009 r. sygn. akt III Ko 524/08, tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w płatności od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty,

b) kwotę 38.260, 70 zł. (słownie trzydzieści osiem tysięcy dwieście sześćdziesiąt złotych siedemdziesiąt groszy) ponad kwotę zasądzoną wyrokiem Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 07.07.2008 r. sygn. akt: III Ko 524/08, tytułem odszkodowania, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w płatności od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty.

Wniósł także o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy F. S. (2) kosztów postępowania apelacyjnego w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych oraz kosztów dojazdu pełnomocnika wnioskodawcy z O. do W. w kwocie 167, 16 zł. (200 km x 0,8358 zł. za 1 km = 167, 16 zł.).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Rozważając o apelacji pełnomocnika wnioskodawcy w pierwszej kolejności należy określić zakres zaskarżenia.

Jest oczywistym, że działający w imieniu wnioskodawcy i na jego korzyść pełnomocnik nie może podnosić zarzutu, który wymierzony byłby w rozstrzygnięcie korzystne z punktu widzenia interesów w wnioskodawcy (art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 23 lutego 1991 o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w zw. z art. 425 § 3 k.p.k.). In concreto w sprawie F. S. (2) takie rozstrzygnięcia to zasądzone przez Sąd Okręgowy w Opolu na rzecz wnioskodawcy kwoty zadośćuczynienia i odszkodowania. Przedmiotem więc skargi nie mogą być zarzuty kierowane przez pełnomocnika wnioskodawcy wobec wysokości zasądzonych już kwot.

Zdaje sobie z tego sprawę pełnomocnik i w swej apelacji podnosi, że zasądzone kwoty są za niskie i nie uwzględniają szeregu istotnych okoliczności co winno prowadzić do zasądzenia wyższej kwoty zadośćuczynienia, ale także odszkodowania. W istocie więc skarżący atakuje rozstrzygnięcie Sądu meriti w tym jego zakresie w którym nie zasądzono dalszych, poza określonymi w wyroku, kwot rekompensat.

Problem jednak w tym, że Sąd Okręgowy w Opolu nie rozstrzygnął o dalszych, ponad zasądzone kwoty, roszczeniach F. S. (2).

Orzeczenie tego Sądu zawiera jedynie rozstrzygnięcia pozytywne (zasadzające odszkodowanie i zadośćuczynienie) nie ma natomiast rozstrzygnięć o oddaleniu dalej idących roszczeń. Apelujący wskazuje w swej skardze, że Sąd w ustnych motywach orzeczenia oraz w ich części pisemnej zawarł stwierdzenie o oddaleniu dalej idących żądań wnioskodawcy. Jest oczywistym, że miejscem rozstrzygnięcia o roszczeniach wnioskodawcy nie jest pisemne uzasadnienie orzeczenia ani też ustne jego motywy. Nota bene nie doszukano się w pisemnych motywach orzeczenia stwierdzenia o oddaleniu dalej idących roszczeń F. S. (2). Miejscem, gdzie Sąd daje wyraz swemu stanowisku, co do żądań wnioskodawcy jest tylko i wyłącznie wyrok w jego części rozstrzygającej, ma on być czytelny, jasny i zrozumiały. Nikt nie ma obowiązku domyślać się lub domniemywać rozstrzygnięcia Sądu, co do roszczeń, z którymi wystąpił. Brak rozstrzygnięcia Sądu w tej części w zakresie któregośkolwiek z roszczeń odszkodowawczych powoduje, że uznać należy iż o tej części roszczeń Sąd I instancji nie wypowiedział się, a co za tym idzie brak jest też podstaw do badania zasadności apelacji, bo brak jest rozstrzygnięcia, które należałoby skontrolować. W takiej sytuacji uzasadnienie tego orzeczenia nawet jeśli ujawniałoby argumentację pozwalającą odczytać kierunek rozważań Sądu, pozbawione jest prawnego znaczenia, ponieważ funkcją uzasadnienia jest wyłącznie wskazanie przyczyn zapadłego rozstrzygnięcia, a nie dostarczanie przesłanek do ustalania czy rekonstruowania rozstrzygnięcia, które nie zapadło. W związku z tym rozpoznanie zasadności rozstrzygnięcia nie jest nawet możliwe z powodu braku orzeczenia rozstrzygającego w przedmiocie wniosku. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2005 roku, II KZ 86/04, LEX nr 146188).

Wobec jednak tego, że w części w której Sąd I instancji zasądził stosowne roszczenia nie orzekł tenże Sąd mimo takiej powinności o należnych wnioskodawcy odsetkach od zasądzonych należności od Skarbu Państwa uznano za możliwe, a wręcz konieczne, uzupełnienie tego rozstrzygnięcia i zasądzenie, poprzez zmianę wyroku I instancyjnego, ustawowych odsetek od zasądzonych roszczeń. Rozstrzygnięcie takie było możliwe także i dlatego, że przecież odsetki od należnych świadczeń nalicza się od chwili uprawomocnienia orzeczenia, a zatem od chwili wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny. Rozstrzygnięcie takie jest jednoznaczne i stanowi jedynie uzupełnienie formalne wyroku I instancji, nie wymaga żadnych ustaleń faktycznych i ocen, co pozwoliło na spełnienie oczekiwań wnioskodawcy wyrażonych w jego apelacji.

Nie jest też możliwe reformatoryjne rozstrzygnięcie Sądu odwoławczego w zakresie dalszych żądań wnioskodawcy ponad zasądzone przez Sąd I instancji roszczenia, bo wiązać musiałoby się to z czynieniem ustaleń faktycznych i dokonywaniem ocen zasadności oczekiwań wnioskodawcy, co wykracza poza zakres kompetencji Sądu odwoławczego, który zobowiązany jest badać trafność i prawidłowość rozstrzygnięć Sądu I instancji, czyniącego stosowne ustalenia. Nie mógł także Sąd Apelacyjny wydać orzeczenia kasatoryjnego, skoro brak jest rozstrzygnięcia będącego przedmiotem kontroli. Sąd odwoławczy nie może uchylić czegoś, o czym Sąd I instancji nie rozstrzygnął. Konstatując

w ten sposób Sąd Apelacyjny uznał za konieczne dokonanie odpowiedniej zmiany wyroku pierwszoinstancyjnego i utrzymanie w mocy tej części orzeczenia, w której zasądzono określone kwoty odszkodowania i zadośćuczynienia.

Decyzja co do dalszych części roszczeń, o których w swym wniosku pisał F. S. (2) należy w tej sytuacji do niego. To on musi zdecydować, czy i w jakim zakresie będzie chciał domagać się dalszej rekompensaty ponad zasądzone już kwoty oraz swoje ewentualne roszczenie uzasadnić.

O kosztach postępowania rozstrzygnięto na podstawie art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z dnia 23 kwietnia 1991 roku Nr 34, poz. 149 z p.zm.).

Wszystkie przytoczone wyżej rozważania doprowadziły do rozstrzygnięcia Sąd odwoławczy.